

מראה מקומות, שיעור מאת הג"ר מרדכי קורנפלד שליט"א

ברכות י. - בענין אם ניתן לשמוח במפלת הרשעים

1. ברכות ט:, וז"ל, "דאמר ר' יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי ק"ג פרשיות אמר דוד ולא אמר הללויה עד שראה במפלתן של רשעים שנאמר יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה."

ושם י., וז"ל, "הנהו בריוני דהוו בשבבותיה דר"מ והוו קא מצערו ליה טובא הוה קא בעי ר' מאיר רחמי עלויהו כי היכי דלימותו אמרה ליי ברוריא דביתהו מאי דעתך משום דכתיב יתמו חטאים מי כתיב חוטאים חטאים כתיב ועוד שפיל לסיפיה דקרא ורשעים עוד אינם כיון דיתמו חטאים ורשעים עוד אינם אלא בעי רחמי עלויהו דלהדרו בתשובה ורשעים עוד אינם בעא רחמי עלויהו והדרו בתשובה:"

ושם, וז"ל, "ראה במפלתן של רשעים ואמר שירה שנאמר יתמו חטאים מן הארץ ורשעים עוד אינם ברכי נפשי את ה' הללויה."

2. מהרש"א ט:, וז"ל, "במפלתן של רשעים וכו'. מכאן קשה למה שכתבו האחרונים בשם המדרש שאין אומרים הלל ביום אחרון של פסח משום שאמר הקב"ה מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה (סנהדרין לט:; מגילה י:;) והרי הכא אמרו בהיפך דלא אמר דוד הלל עד שראה במפלתן של רשעים, גם בפ"ב דערכין (י:; ע"ש) אמרינן טעם אחר דלכך אין אומרים הלל ביום אחרון דפסח משום דאין חלוקים בקרבנותיהן ודו"ק:"

3. ילקוט שמעוני סימן תתק"ס (משלי כ"ד), וז"ל, "בנפול אויבך אל תשמח, וכן צוה המקום כי תראה חמור שונאך כי תפגע שור אויבך, אמר האלהים אין אתה טוב ממני, כיצד ראויים היו ישראל לקרות את ההלל כל שבעת ימי הפסח כשם שקורין שבעת ימי החג ואין קורין אלא יום ראשון בלבד, ולמה כן, אלא בשביל שנהרגו המצרים וטבעו בים שהם שונאי ואני הכתבתי בנפול אויבך אל תשמח, וכן אתה מוצא בנח שאסר עליו תשמיש בשעת המבול:"

4. מגילה י., וז"ל, "ר' יהושע בן לוי פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם כן ישיש להרע אתכם ומי חדי הקב"ה במפלתן של רשעים והא כתיב בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו וא"ר יוחנן מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זו לפי שאין הקדוש ברוך הוא שמח במפלתן של רשעים ואמר רבי יוחנן מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה בקשו מלאכי השרת לומר שירה אמר הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה אמר רבי אלעזר הוא אינו שש אבל אחרים משיש ודיקא נמי דכתיב כן ישיש ולא כתיב ישוש ש"מ:"

ושם ט"ז., וז"ל, "תנא המן ספר של כפר קרצום היה עשרים ושתים שנה בתר דשקלינהו למזייה לבשינהו למאניה אמר ליה סק ורכב אמר ליה לא יכילנא דכחישא חילאי מימי תעניתא גחין וסליק כי סליק בעט ביה אמר ליה לא כתיב לכו בנפל אויבך אל תשמח אמר ליה הני מילי בישראל אבל בדידכו כתיב ואתה על במותימו תדרוך."

5. סנהדרין ל"ט: וז"ל, "ויעבר הרנה במחנה א"ר אחא בר חנינא באבוד רשעים רנה באבוד אחאב בן עמרי רנה ומי חדי קודשא בריך הוא במפלתן של רשעים הכתיב בצאת לפני החלוץ ואומרים הודו לה' כי לעולם חסדו ואמר רבי יונתן מפני מה לא נאמר בהודאה זו כי טוב לפי שאין קודשא בריך הוא שמח במפלתן של רשעים דאמר ר' שמואל בר נחמן אמר ר' יונתן מאי דכתיב ולא קרב זה אל זה כל הלילה באותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקב"ה אמר להן הקב"ה מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה לפני אמר ר' יוסי בר חנינא הוא אינו שש אבל אחרים משיש דיקא נמי דכתיב ישיש ולא כתיב ישוש שמע מינה."

6. מגילת תענית פרק שלישי, וז"ל, "בחמשה עשר ביה ובשיתא עשר ביה גלו אנשי בית שאן ואנשי בקעתא: ואף הם היו יתד רעה לישראל בימי יונים כלפי הערביים מפני שלא נתחייבו גלות בראשונה ולא הגלה אותם לא יהושע בן נון ולא דוד מלך ישראל וכיון שנתחייבו גלות גברה ידם של בית חשמונאי והגלו אותם ואותו היום עשאוהו יום טוב ששמחה היא לפני המקום שמלכות הרשעה נעקרה מן העולם שנאמר ועלו מושיעים בהר ציון וגו'. (תהילים ו') ה' מלך עולם ועד אימתי כשיאבדו גוים מארצו. ואומר (שם כד) יתמו חטאים מן הארץ וגו':

ושם פרק תשיעי, וז"ל, "בשבעה ביה יום טוב יום שמת הורדוס: מפני שהיה הורדוס שונא את החכמים ששמחה היא לפני המקום כשהרשעים מסתלקין מן העולם שנאמר (דברים ב') וגם יד ה' היתה בס להומם וכתוב (שם) ויהי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות מקרב העם. וכתוב (שם) וידבר ה' אלי לאמר וכן הוא אומר (שמואל ב' י"ח) איש טוב זה ואל בשורה טובה יבוא. ואומר (מ"א ב') ויצו המלך את בניהו בן יהוידע ויפגע בו וימיתו וגו' ובאותו היום שמת הורדוס עשאוהו יום טוב:"

ושם פרק י"א, וז"ל, "בשנים בשבט יום טוב דלא למספד: ולמה שינו זה מזה אלא שבראשון מת הורדוס ובזה מת ינאי המלך ששמחה היא לפני הקב"ה כשהרשעים מסתלקין מן העולם."

7. זוהר בראשית סא: וז"ל,

ואי תימא איהו עד לא מטו זמנייהו אמאי עביד בהו דינא, אלא אינון גרמין בישא לגרמייהו דהא קודשא בריך הוא לא עביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו אלא בגין דמשתתפי בהדייהו דישראל לאבאשא לון ובגין כך עביד בהו דינא ואוביד לון מעלמא בלא זמנא ודא הוא דאבאיש קמיה ובגין כך אטבע מצראי בימי יהושפט וכן שנאיהון דישראל בימי יהושפט וכן כלהו דהא בגיניהון דישראל אתאבידו בלא זמנא.

אבל כד אשתלים זמנא דאוריך לון ולא תבו כדין חדוה ותושבחתא קמיה על דאתאבידו מעלמא בר בזמנא דאתחריב בי מקדשא דאף על גב דאשתלים זמנא דלהון דארגיזו קמיה לא הוה חדוה קמיה ומההוא זמנא לא הוה חדוה לעילא ותתא:"

"אבל בזמנא אחרא לית חדוה קמי קודשא בריך הוא כזמנא דאתאבידו חייבי עלמא ואינון דארגיזו קמיה הדא הוא דכתיב (משלי י"א) ובאבוד רשעים רנה, וכן בכל דרא ודרא דעביד דינא בחייבי עלמא, חדוה ותושבחה קמי קודשא בריך הוא.

ואי תימא הא תנינן דלית חדוה קמי קודשא בריך הוא כד איהו עביד דינא בחייביא, אלא תי"ח בשעתא דאתעביד דינא בחייביא חדוון ותושבחן קמיה על דאתאבידו מעלמא והני מלי כד מטא ההוא זמנא (קיי"ג ב קכ"א ב) דאוריך לון ולא תאבן לגביה מחובבייהו, אבל אי אתעביד בהו דינא עד לא מטא זמנייהו (ועד) דלא אשתלים חובבייהו כמה דאת אמר (בראשית ט"ו) כי לא שלם עון האמורי עד הנה כדין לית חדוה קמיה ובאיש קמיה על דאתאבידו.